D.E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi
Cilt: 9, Sayı: I, 1994, ss.167-180.

SİYASET DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN SİYASAL DAVRANIŞ DEĞİŞİMİNE İLİŞKİN ARAŞTIRMA
-ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNİN SİYASALLAŞMAYA ETKİSİ-

Tülay ÖZÜERMAN (*) Şenay ÜÇDOĞRUK (**)

ÖZET

Üniversitede siyaset ağırlıklı ders alan öğrencilerin siyasal davranışlarındaki değişimin araştırılmasına ilişkin bu çalışmada, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünün birinci ve son sınıflarında okuyan öğrencileri örnek kütleyi oluşturmuşlardır. Her iki sınıftan seçilen 60'ar öğrenci ile yapılan anket sonuçları analize tabi utulmuş, siyasetle ilgili ders almanın siyasetle ilgilenmede ve siyasal katılmada olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

GİRİŞ

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi' nde siyaset ağırlıklı ders gören Kamu Yönetimi Bölümü öğrencileri üzerinde yapılan anket çalışması ile okulun (üniversitenin) siyasal davranış ve katılmaya ders aracılığı ile etkisi ölçülmeye çalışılmış; ancak, bu yapılırken, öğrencilerin yaş durumu, ailelerinin gelir ve eğitim düzeyi, kitle iletişim araçlarının etkisi ihmal edilmemiştir.

Araştırma, henüz üniversite düzeyinde siyaset dersi almamış olan birinci sınıf öğrencileri ile, bu bilgilerle donatılmış olduklarını kabul ettiğimiz dördüncü sınıf öğrencilerinden rassal olarak seçilen 60' ar öğrenci üzerinde yapılmıştır.

Bireyin siyasallaşması değişik toplumsallaşma etmenleri aracılığı ile (aile, okul, arkadaş grupları, iş çevresi, siyasal partiler gibi) gerçekleşir. Okulun özellikle temel eğitim çağında siyasal davranışlar üzerinde önemli etkisi olduğu yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur. Yüksek öğrenimde ise bu etkinin olup olmadığı konusunda yazarlar arasında bir görüş birliği yoktur. Önemli bir etkisinin olmadığını savunanlar kadar, yüksek öğrenimde de okulun etkisini sürdürdüğü savını ileri sürenler vardır. Çalışmaların farklı yaklaşımları üniversitenin, özellikle siyaset dersi ağırlıklı yüksek öğrenim kurumunun bu konuda ne derece işlevsel olabildiği sorusunu çağrıştırmış ve bu araştırma konuya en azından ilgi çekebilmek açısından düşünülmüştür.

(*) Yrd.Doç.Dr.D.E.Ü.İ.İ.B.F. Kamu Yönetimi Bölümü.
(**) Yrd.Doç.Dr.D.E.Ü.İ.İ.B.F. Ekonometri Bölümü.

Araştırmada basit rassal örnekleme yöntemi kullanılmış, toplam öğrenci sayısından birinci ve dördüncü sınıflar için 60' şar kişi seçilmiştir (*).

SİYASAL DAVRANIŞ ÜZERİNE

Siyaset Bilimi' nin gelişmesi ile birlikte, bu bilim dalının temel konusu olan iktidar olgusuna yaklaşım da genişlemiştir. Dar anlamda yalnızca yönetenleri içeren, geniş anlamda yönetilenlerin de siyasal sürece katılma haklarını konu edinir. Her iki kesimin siyasal süreç içindeki ağırlıklı rollerinin kabul edilmesi ile siyasal katılma (political participation) Siyaset Biliminin önemli konuları arasında yer almıştır. Kavramın ortaya çıkışını demokrasi mücadelesi, oy hakkının genişletilmesi mücadelesi ile eş zamanlı düşünmek yanlış olmaz. Ancak çağdaş ve bilimsel anlamda siyasal katılma olgusu davranışsal akımın varlığını hissettirdiği 1950' li yıllardan itibaren tanınıp, incelenmeye başlanmış ve demokratik rejimlerin temel unsuru iken, otoriter rejimlerde de sembolik unsur olarak yer almaya başlamıştır.

Dünya üzerindeki farklı demokrasi anlayışları nedeniyle, kendilerini demokratik olarak niteleyen rejimlerin farklı yapılanmaları, katılma haklarının da farklı düzeylerde oluşmasına yol açmaktadır. Her toplum için konuyla ilgili ayrı ayrı araştırmaların yapılması, bu hakların düzeyinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi açısından önemlidir.

Davranışçı yaklaşımın temel birimi birey ve onun davranışlarıdır. Buradan, bireyin siyasal düşüncelerini açıklamasına hizmet eden tüm faaliyetleri, siyasal davranış olarak tanımlanabilir. Milbrath siyaseti hükümet kararları ile ilgili süreç,siyasal davranışı da hükümet kararlarını etkileme amacı taşıyan veya etkileyen davranış olarak tanımlamaktadır (Milbrath, 1965; 1-3).

Siyasal katılma (**) bir siyasal davranış biçimidir, "... katılma davranışı siyasal sistem değerlerine ve süreçlerine ilişkin yönü ile siyasal, bireyin bu değerlere yönelimi ve onlara uygun davranışına ilişkin yönü ile toplumsal bir nitelik taşımaktadır" (Uysal, 1984; 77). Sonuçta burada da hareket noktası bireydir ve incelenen bireylerin siyasal sistem karşısındaki davranış, tutum ve kararlarıdır. Bireylerin siyasal sistem karşısında takındıkları tavır ve ilgi düzeylerinin farklılığı ekolojik, sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel ve psikolojik nedenlerden kaynaklanır. Yapılan siyasal katılma analizlerinde bu nedenlerin etkilerinin gözardı edilmemesi, analizin sağlığı açısından önem taşıyacaktır.

(*) Anket sorularından bazıları ektedir. Bkz, s. 180.

(**) Tanım için bkz: (Özbudun, 1975; 1-4)

SİYASAL TOPLUMSALLAŞMA (= SİYASALLAŞMA)

"Bireyin siyasal kültür edinme süreci" (Turan, 1976; 47) olarak da kısaca tanımlanabilen siyasal toplumsallaşma (political socialization) toplumun siyasal inanç, davranış ve değerlerinin birey tarafından benimsenmesi sürecidir (*).

Siyasal kültür ile siyasal toplumsallaşma arasındaki bağ, etki-tepki ilişkisi içinde açıklanabilir. Siyasal toplumsallaşma siyasal kültürü oluşturur. Siyasal kültür, kurumları; kurumlar siyasal toplumsallaşmayı etkiler ve siyasal kültürde değişmeler yaratır. Bu etki-tepki ilişkileri de siyasal davranışı oluşturur (Yücekök, 1987; 13).

Her toplumun tarihi gelişim süreci ve sosyo-ekonomik yapısına paralel olarak farklı inanç, değer ve kurumları, buna bağlı olarak da bireylerin davranışlarında farklılıklar söz konusudur. Bireylerin siyasal davranış kalıplarını belirleyen ve şekillendiren bireyin içinde bulunduğu toplumun siyasal kültür düzeyi olacaktır. Siyasal katılma düzeyi ise, kişiden kişiye değişmektedir; bazıları siyasal yaşamda yüksek katılım eğilimi gösterirken, diğerleri (büyük kısmı) katılımsızdırlar (Dalen-Zeigler, 1977; 128).

Siyasal katılmanın farklı düzeyleri vardır. Buna göre, dar anlamda siyasal katılma vatandaşın seçimlerde oy kullanmasını ifade etmektedir. Oysa siyasal katılım, siyasete ilgi duymaktan, bir partinin sempatizanı olmaya, tüm uğraşısını siyasete yoğunlaştırmaya, yani aktif olarak katılmaya kadar uzanan geniş bir yelpazeyi kapsar. Bu yelpaze içinde bireyi katılmaya iten etkenler onun sosyo-ekonomik statüsünden bağımsız değildir. Bireyin statüsünün onun siyasallaşmasında da etkili olacağı açıktır. Bu nedenle siyasete katılma ya da daha genel anlamda siyasal davranışla ilgili araştırmalarda bireyin içinde bulunduğu toplum koşulları yanında, sosyo-ekonomik statüsü de ihmal edilmemelidir.

SİYASALLAŞMA VE OKUL

Tüm siyasal sistemler, sistemin sürekliliğini sağlamak için çeşitli kurumların aracılığına gereksinim duyarlar. Bunlar bir anlamda toplumsallaşma işlevini gören unsurlardır. Bu unsurları toplumsallaşmadaki işlevlerinin etkinliğine göre Almond birincil ve ikincil olarak sınıflandırmış (Almond, 1960; 27), aile ve arkadaşlık gruplarını birincil unsurlar içinde sayarken, okul ikincil unsurlar arasında sayılmıştır. Esasen unsurların işlevi aynı kalmak üzere her yazar bunları ayrı sınıflandırmalar içinde ele almaktadır (Alkan, 1989; 54-55).

(*) Daha geniş tanım için bkz: (Alkan-Ergil, 1980;79)

Siyasal davranış araştırmalarında konu edilen yetişkinlerdir. Ancak çocukluk döneminde öğrenilenlerin yetişkinin tutum ve davranışlarının temel belirleyicisi olduğu genel kabul görmektedir. Duverger, sanayi toplumlarında etkisinin giderek azalmasına rağmen ailenin çocuğun sosyalleşmesinde sahip olduğu önemli rolü koruduğunu söylemektedir (1982; 145). Duverger , okulun işlevini ise "kültürü ileten temel araçlardan ikincisidir" şeklinde belirler ve batı toplumlarında okulun işlevinin "üretim sisteminin yeniden üretilmesi" amacına yönelikken, başka ülkelerde ailelerce zorla benimsetilmeye çalışılan tutucu ve geleneksel kültürün yerini aldığını, yeni ve ilerici bir kültürü yaymaya yardımcı olduğunu ileri sürer (1982; 147-148).

Okulun siyasal bilgi verme, davranış ve tutumları oluşturmada katkısı kuşkusuzdur. Ancak bu katkının dinamiğini belirlemek pek kolay değildir. Okulun etkisi ortaya konulurken pekçok faktör dikkate alınmalıdır. Avusturyalı psikanalizci ve pedagog Siegfried Bernfeld "Eğitimi inşa eden pedagoji değildir, politikadır. Eğitimin hedefini, etik ve felsefe, genel-geçerli değerlere göre belirlemez, egemen sınıf, iktidar amaçlarına göre belirler" diyerek okulun ideoloji oluşumundaki etkisini vurgulamaktadır.

Okulun etkisi ayrıca ders-içi ve ders-dışı ortamlarda oluşabilir. Öğrenci ders kitaplarından, dersin öğretmeninden ya da her ikisinden de etkilenebilir. Etkilenme düzeyinin ya da farklılaşma düzeyinin belirleyicisi yine öğrencinin sosyo-ekonomik statüsü olmaktadır.

İSTATİSTİKSEL ANALİZLER

Bu araştırmada üniversitenin siyasallaşmadaki etkisi ortaya konulmaya çalışılırken ailenin gelir ve eğitim düzeyi, öğrencinin cinsiyeti, yaşı, temel eğitim, aldığı okullar, arkadaş çevresi, uygun eğitim alanının seçilip seçilmediği (tercih edilen bölümde eğitim), hatta kitle iletişim araçlarının etkisi dikkate alınmıştır. Her birinin etkisi, henüz siyaset dersi almamış birinci sınıf öğrencileri ve bu dersleri üç yıl süresince almış olan son sınıf öğrencileri için ayrı ayrı değerlendirilerek üniversitenin siyasallaşmaya etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Analize girişmeden önce, bazı verilerin dile getirilmesi sonuçların sağlığı açısından gereklidir.

Birinci sınıflarda yaş ortalaması üstünlüğü % 90, 18-20 yaş grubuna aittir.

Bu, son sınıflarda % 63, 21-23 yaş grubudur.

Cinsiyet, ele alındığında iki sınıfta da çoğunluk erkek öğrencilerdedir. (Birinci sınıflar % 62, son sınıflar % 53).

Her iki sınıfta da normal lise mezunları çoğunluktadır (% 70 - % 80).

Öğrenci ailelerinin gelir durumu incelendiğinde, her iki sınıfta da orta gelir düzeyinin altındaki öğrencilerin oranının fazla olduğu görülmüştür (Birinci sınıflar % 45, son sınıflar % 53). Orta gelir dilimi dikkate alındığında son sınıfların % 24 ile birinci sınıfların (% 38) gerisinde kaldığı görülmektedir. Birinci sınıfların ailelerinin eğitim düzeyleri de son sınıflara kıyasla daha yüksektir. Buradan son sınıfların sosyo-ekonomik statüsünün birinci sınıflara göre daha düşük düzeyde olduğu sonucu çıkmaktadır.

Okudukları bölüme isteyerek gelenlerin oranı birinci sınıfta % 73; son sınıfta % 80'dir. Bölümden memnun olan % 77 ile birinci sınıflar, % 58 ile son sınıflardır. Son sınıflarda ailede siyasete fiilen katılma oranı (% 21), birinci sınıflara (% 17) kıyasla daha fazladır.

1 - Ailenin Siyasal Toplumsallaşmaya Etkisi

Okul, gençlerin ailede kazanmış olduğu bilgileri geliştiren en önemli kurumdur. Siyasal bilgi edinmede okul ile aile etkisi karşılaştırıldığında, bu durum daha netleşmektedir. Araştırmada ailenin siyasal bilgi edinmedeki rolü birinci sınıflarda % 45 ile önce gelmekte, son sınıflarda önceliği % 30 ile okul almaktadır. Ailenin rolü arkadaş ve medyadan sonra gelmektedir. Birinci sınıflarda medya aileyi % 29.66 ile izlerken, okul en son kriter olmaktadır. Bu karşılaştırmadan eğitim düzeyi yükseldikçe siyasal toplumsallaşmada okulun ailenin yerini almaya başladığı, medyadan etkilenmenin de giderek azaldığı sonucuna gidilebilinir.(Bkz. Tablo 1).

Tablo 1

Siyasal Bilgi Edinmede Öğrenciyi Etkileyen Faktörler

(Ağırlıklı Ortalamalar İtibariyle %)

Önem Sırası	I. SINIF	IV. SINIF
1	45.10 (Aile)	30.44 (Okul)
2	29.66 (Medya)	28.27 (Arkadaş)
3	27.76 (Arkadaş)	26.16 (Medya)
4	25.20 (Okul)	25.11 (Aile)

Ailede siyasal görüş ve davranışları etkilemede her iki sınıfta da babanın önceliği aldığı saptanmıştır. Birinci sınıflarda bunu akrabalar izlerken, son sınıflarda ikincil rol, öğrencinin kendi bağımsız iradelerinde toplanmaktadır. Buradan eğitim düzeyi yükseldikçe ailenin etkisinin azalmaya başladığı, yüksek öğrenimin bu azalmada etkili olduğu sonucu çıkmaktadır. Babanın siyasal görüşlerinden etkilenmede kız ve erkek öğrencilerin durumlarındaki farklılık ilginçtir. Erkek öğrenciler son sınıfta babanın etkisini daha az hissederken (% 22) kız öğrenciler birinci sınıfta daha az hissetmekte (% 17), bu etkinin son sınıf öğrencilerinde daha fazla olduğu görülmektedir.

2 - Medyadan Etkilenme

Gazete ve TV' nin tercih edilen sayfa ve programlarından hareket ederek, okulda eğitim görülen konu ile ilgili bilgi donanımına ilişkin yöneltilen sorularda yine ilk ve son sınıflar arasında farklı ve benzer yanıtlardan sonuçlar çıkarılmaya çalışılmıştır.

Birinci sınıflarda TV' de izlenen programlarda önceliği % 23.96 ile açık oturum alırken, son sınıflarda % 23.02 ile sinema öncelik taşımaktadır. Sinema birinci sınıflarda ikinci, eğlence programları en son tercihleridir. Son sınıflarda açık oturum, eğlenceden sonra en son seçenek olarak belirlenmiştir. Birinci sınıflar açık oturuma ilgi duyarken, son sınıfların ilgisizliği anlamlıdır. Birinci sınıfların tutumu bulunduğu koşulları anlama çabasını düşündürürken, son sınıflarda sinemanın ilk tercih oluşu, sorunlardan, tartışma ve düşünmeden kaçışı düşündürmektedir (Tablo 2). Bu durum ayrıca, 1980 sonrasının yoğun depolitizasyon etkisinin son sınıflarda daha belirgin oluşu ile de açıklanabilir.

Tablo 2

Medyadan Etkilenme (Ağırlıklı Ortalamalar İtibariyle %)

Önem Sırası	I. SINIF	IV. SINIF
1	23.96 (Açıkoturum)	23.02 (Film)
2	21.78 (Film)	20.13 (Belgesel)
3	21.33 (Belgesel)	19.20 (Eğlence)
4	19.84 (Spor)	18.14 (Spor)
5	18.70 (Eğlence)	17.99 (Açıkoturum)

Sürekli okunan gazete olarak, birinci ve dördüncü sınıflarda % 26.65 ile Milliyet önceliği almış, bunu % 22.35 ile Hürriyet, % 16.65 ile Cumhuriyet izlemişlerdir. Her iki sınıf düzeyinde de gazetelerin öncelik taşıyan sayfasının politika oluşu eğitimin siyaset ağırlıklı verilmesi açısından anlamlı bulunmuştur. Birinci sınıflarda öncelik sıralamasında, ikinci seçenek magazin sayfası iken, son sınıflarda ekonomi sayfasıdır. Her iki sınıfta da erkek öğrencilerde politika sayfası önceliği alırken, kız öğrencilerin magazin ve politika sayfalarını aynı yüzdelerle izledikleri belirlenmiştir (birinci sınıfta kızlar; %15 magazin, %15 politika; dördüncü sınıfta kızlar; % 18.33, magazin % 18.33 politika).

Buradan öğrencinin siyaset ağırlıklı ders görmesinin, ilgisini yönlendirici rol oynadığı; birinci sınıflarda magazinin ikinci planda gelmesi henüz gelecek kaygısı taşımadıklarını son sınıflarda ekonomi sayfasının ikinci gelişinin, yaşama atılma ve gelecek kaygısı ile bağlantılı olduğunu düşündürmektedir (Tablo 3).

Tablo 3

Gazetelerin Okunan Sayfalarındaki Öncelik (Ağırlıklı Ortalamalar İtibariyle %)

Önem Sırası	I. SINIF	IV. SINIF
1	24.43 (Politika)	21.92 (Politika)
2	20.79 (Magazin)	21.20 (Ekonomi)
3	18.70 (Ekonomi)	20.71 (Magazin)
4	18.50 (Spor)	17.31 (Spor)
5	15.40 (Sanat)	13.40 (Sanat)
6	4.71 (Hepsi)	10.47 (Hepsi)

3- Okulun Siyasal İlgi, Bilgi ve Katılmaya Etkisi

Birinci sınıflarda siyasete katılma ilgi duyma düzeyinde yoğunlaşırken, son sınıflarda oy verme düzeyinde yoğunlaşması, büyük ölçüde yaş ile bağlantılıdır. Birinci sınıflarda ilgi duyma seçeneğini işaretleyenlerin yaş grubu 18-20; son sınıflarda oy kullanmayı ilk tercih gösterenlerin yaş grubu ise 21-23' tür. Yani seçmen olma yaşına gelmek tercihleri etkilemektedir. Son sınıfta siyasete ilgi duyduğunu belirten öğrenci toplam % 32' dir.

Siyasette aktif rol alma her iki sınıf düzeyinde de çok düşükken, erkeklerde kızlara kıyasla daha yüksektir (Tablo 4).

Top

Tablo 4
Cinsiyetle Siyasete Katılma Düzeyi Arasındaki İlişki

I. SINIF

Düzey / Cinsiyet	İlgi Duyma	Oy Kullanma	Aktif Rol	Toplam
Erkek	24 (40.00)	7 (11.67)	6 (10.00)	37 (61.67)
Kız	19 (31.67)	2 (3.33)	2 (3.33)	23 (38.33)
Toplam	43 (71.67)	9 (15.00)	8 (13.33)	60 (100.00)

II. SINIF

Düzey / Cinsiyet	İlgi Duyma	Oy Kullanma	Aktif Rol	Toplam
Erkek	10 (16.67)	12 (20.00)	10 (16.67)	32 (53.33)
Kız	9 (15.00)	16 (26.67)	3 (5.00)	28 (46.67)
Toplam	19 (31.67)	28 (46.67)	13 (21.67)	60 (100.00

"Güncel politikayı izliyormusunuz ?" sorusuna her iki sınıfın yanıtı da (% 92.5) "evet" olmuştur. Güncel bilgiyi test etmek amacı ile sorulan soruya doğru yanıt birinci sınıflarda % 90, son sınıflarda % 45 oranındadır. Dersle bağlantılı bilgide ise, birinci sınıflar % 10 doğru yanıt verirken, son sınıflar % 40 oranında doğru yanıt vermişlerdir. Güncel politikayı izlemede son sınıf birinci sınıfın gerisinde, bilimsel anlamda bilgi düzeyi açısından ise ileridedir.

Buradan okulun, bilgi düzeyini yükseltmede etkili olduğu sonucu çıkarken; son sınıfların güncel politika bilgisinin yetersizliği, ilgisizliğinden çok sorulan soruyu önemseme derecesi ile bağlantılı olduğunu düşündürmektedir.

Okulun siyasal bilgiye etkisinin analizinde, birinci sınıflarda hem kız (% 28.33), hem de erkek (% 41.67), öğrenciler için ders içi ortam daha belirleyici iken; son sınıflarda, kızlarda (% 25.86) ders içi, erkeklerde (% 27.59) ders dışı ortamın daha belirleyici olduğu görülmüştür. Son sınıf öğrencileri için, ders içi ve ders dışı ortamın toplam etkisi değerlendirildiğinde, her ikisinin yüzdesinin aynı oluşu (% 50) ders içi ortamın etkisizleşmeye başlamasından çok, zaman içinde öğrencinin ders dışı ortamının genişlemesiyle paralel değerlendirilmelidir.

Tablo 5
Cinsiyet İle Okulun Siyasal Bilgiye Etkisi Arasındaki İlişki

I SINIF

Etki / Cinsiyet	Ders İçi	Ders Dışı	Toplam
Erkek	25 (41.67)	12 (20.00)	37 (61.67)
Kız	17 (28.33)	6 (10.00)	23 (38.33)
Toplam	42 (70.00)	18 (30.00)	60 (100.00)

IV. SINIF

Etki / Cinsiyet	Ders İçi	Ders Dışı	Toplam
Erkek	14 (24.14)	16 (27.59)	30 (51.72)
Kız	15 (25.86)	13 (22.41)	28 (48.28)
Toplam	29 (50.00)	29 (50.00)	58 (100.00

Siyasete katılmada birinci sınıfları % 29 ile vatandaşlık duygusunun öncelikli motive edici etkisi saptanırken, bunu etkinlik ve sosyal girişkenlik duygusu izlemektedir. Son sınıflarda ise etkinlik % 29 ile ön planda yer almakta, bunu sosyal girişkenlik ve vatandaşlık duygusu izlemektedir. Güven duygusu her iki sınıfta da en son gelen duygudur. Bu duygunun azlığı siyasal katılma açısından olumsuz bir durumdur. Kişilerin çevresindekilere güven beslemesi örgütlenme ve örgütlü katılma açısından önem taşımaktadır (Tablo 6).

Tablo 6
Siyasete Katılmada Hangi Saikler Etki Etmektedir?
(Ağırlıklı Ortalamalar İtibariyle %)

Önem Sırası	I. SINIF	IV. SINIF
1	28.74 (Vatandaşlık)	29.20 (Etkinlik)
2	25.52 (Etkinlik)	27.06 (Sosyal Girişkenlik)
3	25.00 (Sosyal Girişkenlik)	25.40 (Vatandaşlık)
4	24.69 (Güven Duygusu)	22.20 (Güven Duygusu)

Konu ile ilgili ders görmenin öğrencinin siyasete ilgi duymasındaki şiddet derecesi birinci sınıfta % 33, son sınıfta % 34 oranla orta düzeyde yoğunlaşmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7
Cinsiyet İle Derslerin Siyasete İlgi Duymaya Yöneltici Etkisi Arasındaki İlişki

I. SINIF

Siyasete İlgi / Cinsiyet	Az	Orta	Şiddetli	Toplam
Erkek	12 (20.00)	19 (31.67)	6 (10.00)	37 (61.67)
Kız	5 (8.33)	14 (23.33)	4 (6.67)	23 (38.33)
Toplam	17 (28.33)	33 (55.00)	10 (16.67)	60 (100.00)

IV. Sınıf

Siyasete İlgi / Cinsiyet	Az	Orta	Şiddetli	Hiçbiri	Toplam
Erkek	10 (16.67)	15 (25.00)	4 (6.67)	3 (5.00)	32 (53.33)
Kız	3 (5.00)	19 (31.67)	5 (8.33)	1 (1.67)	28 (46.67)
Toplam	13 (21.67)	34 (56.67)	9 (15.00)	4 (6.67)	60 (100.00)

Politik tercihin hangi okul düzeyinde belirdiğine ilişkin soruda, birinci sınıflar (% 62) lisede, son sınıflar ise (% 60) üniversitede belirdiğini ifade etmişlerdir (Tablo 8).

Tablo 8
Cinsiyet İle Politik Tercih Arasındaki İlişki
I. SINIF

Politik Tercih / Cinsiyet	Lise	Üniversite	Toplam
Erkek	23 (38.33)	14 (23.33)	37 (61.67)
Kız	14 (23.33)	9 (15.00)	23 (38.33)
Toplam	37 (61.67)	23 (38.33)	60 (100.00)

IV. SINIF

Politik Tercih / Cinsiyet	Lise	Üniversite	Toplam
Erkek	12 (20.69)	19 (32.76)	31 (53.45)
Kız	11 (18.97)	16 (27.59)	27 (46.55)
Toplam	23 (39.66)	35 (60.34)	58 (100.00)

Öğrencinin eğitim gördüğü konuya ilgisi ve eğitimin başarısı, onun bu eğitime istekli oluşu ile de ilişkilidir. Bu açıdan bakıldığında, birinci sınıflarda bölüme isteyerek geldiklerini belirtenlerin oranı % 73, son sınıflarda % 80'dir. Bölümden memnun olup olmadıkları şeklindeki soruya birinci sınıflar % 77 ile, son sınıflar % 58 ile evet yanıtını vermişlerdir. İsteyerek gelen öğrencilerin tamamının memnun olmayışının, genel anlamda okul koşulları, ya da bölüm içi eğitimle ilişkili olup olmadığı ayrı bir araştırma konusu edilebilir nitelikte anlamlı bulunmuştur.

SONUÇ

Üniversitenin öğrencinin siyasal ilgi ve bilgisini arttırarak katılımcı olmaya katkısını özellikle siyaset dersi alan öğrenciler üzerinde araştırmaya yönelik bu çalışmada, yüksek öğrenimin öğrencinin siyasal davranışını değiştirmesinde etkisiz olmadığı, tam tersine üniversite öğreniminde siyasal toplumsallaşmanın sürdüğü, konu ile ilgili ders görmenin bu etkiyi güçlendirdiği sonucuna gidilmiştir.

Bu tür bir araştırmada çok sayıda değişkenin etkisinin birarada değerlendirilmesi gereği açıktır. Bunlardan önemli gördüklerimiz değerlendirilmeye tabi tutulmuş olmakla birlikte, bazı konularda ayrıntıya inilmeden genel değerlendirme yoluna gidilmiştir. Örneğin, öğretmenin ve ders kitaplarının da etkisi okulla ilgili araştırmalarda okul içi - okul dışı genelleşmesi kullanılarak, sözü edilen iki unsur okul içi kısmında değerlendirilmiştir.

Yine bir önemli konu, ailede siyasete aktif katılma - gelir ilişkisidir. Her iki sınıf düzeyinde de ailelerdeki katılım oranının çok düşük olması nedeniyle ayrıntısına inmediğimiz halde, konu ile ilgili diğer ülkelerde yapılmış araştırmaların sonuçlarına benzer bir sonuç elde etmiş bulunuyoruz. Bu da, gelir düzeyinin artması ile aktif katılımın arttığı yolundadır.

Üniversite öğrencisinin siyasal davranışındaki katılımcı değişmeyi konu ile ilgili eğitim görme ile bağlantılı değerlendirdiğimiz bu çalışma, daha sonraki araştırmalar için bir örnek olarak düşünülmüştür. Bu tür araştırmaların çoğalması, örneğin siyaset yoğun eğitim görmeyen üniversite öğrencisinin de bu eğitim süresince katılmacı davranışlarını geliştirmede okulun etkisinin belirlenmesine çalışılması düşünülebilir. Bu ve buna benzer araştırmalar yapılan eğitimin sorgulanması yanında, demokratikleşme sürecinin bireyin içinde bulunduğu her ortam içinde işlemekte olduğu dikkate alınınca; bireyin eğitiminin, özellikle katılımcı eğitimin demokrasinin gelişmesinde önemli rol oynadığı gerçeğini vurgulamanın ötesinde, toplumun eğitilmiş kitlelerinin katılma hakları düzeyini vermesi açısından da yararlı olacaktır.

SUMMARY

This study is related with the searching of the changes on political behaviours of first and fourth class students at the university who have lessons abaut politics. These students are attending the Department of Public Administration, Faculty of Economics and Administrative Sciences of Dokuz Eylül University.

In this survey, 60 sample students from both classes has been analyzed and it was determined that there is positive relation on their interest and political participation.

KAYNAKÇA

ALKAN, Türker.; Siyasal Bilinç ve Toplumsal Değişim, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1989.

ALKAN, Türker-ERGİL, Doğu.; Siyaset Psikolojisi, 1. Baskı, Ankara, 1980.

ALMOND,Gabriel A.; A Functional Approach to Comparative Politics-The Politics of Developing Areas-Princeton University Press, Princeton, 1960.

DALEN, Hendrik Von-ZEIGLER, Harmon L.; Introduction to Political Science-People, Politics, and Perception-New Jersey, 1977.

DUVERGER, Maurice.; Siyaset Sosyolojisi, Varlık Yayınları, Çev.Şirin Tekeli, 2. Basılış, İstanbul, 1982.

ISAAK, Alan C.; An Introduction to Politics, Scott, Foresman and Company, USA, 1987.

MILBRATH, Lester W.; Political Participation, Rand Mc Nally and Co., Chicago, 1965.

ÖZBUDUN, Ergun.; Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma, A.Ü.H.F.Y, No: 363, Ankara, 1975.

TURAN, İlter.; Siyasal Sistem ve Siyasal Devranış, Der Yayınları, İstanbul, 1976.

UYSAL, Birkan.; Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi, TODAİE Yayını, Ankara, 1984.

YÜCEKÖK, Ahmet N.; Siyasetin Toplumsal Tabanı (Siyaset Sosyolojisi), Ankara, 1987.

EK

Anket sorularından bazıları aşağıdaki gibidir:

- Okulun siyasal bilginize etkisi hangi ortamda gerçekleşiyor?

☐ Ders içi ☐ Ders dışı ☐ Her ikisi de

- Siyasete hangi düzeyde katılıyorsunuz ?

☐ İlgi duyma ☐ Oy kullanma ☐ Seçimlerde aktif rol alma
☐ Örgütlere üye olma ☐ Hiç biri ☐ Diğer (belirtiniz)...

- Derslerinizin siyasete ilgi duymaya yöneltici etkisi hangi düzeydedir?

☐ Az ☐ Ortaz ☐ Şiddetli ☐ Hiçbiri

- Siyasete katılmada hangi saikler sizi motive eder? Sıralayınız.

( ) Güven duygusu

( ) Etkinlik duygusu

( ) Sosyal girişkenlik duygusu

( ) Vatandaşlık duygusu

- Oy kullanmanızda etkili olan / olabilecek faktör hangisidir?

☐ Aile ☐ Arkadaş çevresi ☐ Okul ☐ Kendiniz
☐ Diğer (belirtiniz)....